

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 14/1 2025 s. 1-12, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

KUR'AN-I KERİM'DEKİ MERHABA KELİMESİ, YAPISAL ANALİZİ, ANLAMI VE KULLANIMI

Hasan Fehmi ULUS*

Geliş Tarihi: 8 Kasım 2024

Kabul Tarihi: 7 Şubat 2025

Öz

Arapçadan Türkçeye geçen merhaba kelimesinin temeldeki manası yeterince bilinmemektedir. Araştırmamızla, aynı zamanda Kur'anî bir lafız olan merhaba kelimesine ilgili kaynaklara inerek açıklık getirme hedeflenmiştir. Bunun için de Sami dillerden başlanarak Cahiliye Dönemi Arap şiiri, lügat ve terminoloji kaynakları taranmış ve elde edilen veriler, tefsirlerdeki verilerle birleştirilerek değerlendirilmiştir. merhaba kelimesi, *Kur'an-ı Kerim*'de art arda iki ayette ve hadislerde geçmektedir. Ayrıca Osmanlı Türk şiirinde ve bilhassa mevlid, kaside, miraciye gibi dinî şiir mahsullerinde sevgi, saygı, iltifat ve tazim ifadesi olarak kullanılmıştır. merhaba ilk defa miladi altıncı asırda kullanılmış, daha sonra Cahiliye Dönemi ve İslami Dönem Arap şiirinde aynı lafız ve mana yapısıyla kullanılmaya devam edilmiştir. Araştırmamızda bu konuda yapılmış bir çalışmaya rastlanmadığından, Sami diller, Cahiliye Dönemi Arap şiiri, lügat, terminoloji ve tefsir kaynaklarından istifade ile yetinilmiştir. Ayet meallerinde tek kaynağa bağlı kalınmış ve kaynakçada gösterilmiştir. Çalışmamızın, Türkçede kullanım alanı bulmuş Kur'anî lafızlara dikkat çekeceği cihetiyle alana katkı sağlayacağını ümit ederiz.

Anahtar Sözcükler: Tefsir, Kur'an, merhaba, kültür, toplum.

THE WORD MERHABA IN THE QURAN, ITS STRUCTURAL ANALYSIS, MEANING AND USE

Abstract

The basic meaning of the word merhaba, which passed from Arabic to Turkish, is not sufficiently known. Our research aims to clarify the word merhaba, also a Quranic word, by going to the relevant sources. For this purpose, starting from the Semitic languages, the sources of Arabic poetry, lexicon and terminology of the Pre-Islamic Period were scanned and the obtained data were evaluated by combining them with the data in the commentaries. The word merhaba is used in two consecutive verses and hadiths in the Quran. It was also used for love, respect, compliment and esteem in Ottoman Turkish poetry and especially in religious poetry products such as mawlid, kaside and miraciye. Merhaba was first used in the sixth century AD and later continued to be used with the same wording and meaning structure in Arabic poetry of the Pre-Islamic and Islamic periods. Since no study has been found on this subject in our research, we have made use of Semitic languages, Arabic poetry of the pre-Islamic period, lexicon, terminology and tafsir sources. In the verse translations, a single source has been adhered to and is

shown in the bibliography. We hope that our study will contribute to the field by drawing attention to Quranic words that have found a place in Turkish.

Keywords: Tafsir, Qur'an, merhaba, culture, society.

Giriş

Kur'anî bir lafız olan merhaba kelimesi, İslam toplumlarında yaygın kullanım alanı bulan kelimelerdendir. Evrensel İslam kültürünün sosyal ilişkilerdeki etkileşim unsurlarından biri olan merhaba İslam toplumlarınca üst kimlik nişanesi gibi kabul edilmiş, aynı mana ve kelime yapısıyla sıkça kullanılır olmuştur.

Farklı dillere sahip İslam toplumlarının fertleri, selamda olduğu gibi dünyanın her yerinde merhabada da birleşirler ve dil farkına rağmen birbirleriyle kolayca yakınlaşıp kaynaşır. Tek kelimelik bu ifadenin Müslümanlar arasındaki beşerî ilişkilerde hissiyatı derinden etkileyen, gönülleri birleştiren, muhataplarda güven duygusunu pekiştiren deruni bir güce sahip olduğu muhakkaktır. Diğer taraftan, hiçbir dilde onun mana kapsamını yansıtacak yapıda tek kelimelik bir ifadenin bulunmadığı söylenebilir. Dolayısıyla merhaba, evrensel İslam kültürüne kuşatıcı, birleştirici bir renk katmış olmaktadır. Ancak merhabanın yerinde kullanılması ve ne manaya geldiğinin bilinmesi de önemli bir husustur. Arapça bilmeyenler için Osmanlıca Türkçe sözlüklere bakmak merhabanın ne manaya geldiğini anlamada asgari ölçülerde yeterli olabilir. Müslümanlar arasında böyle bir duyarlılığın bulunmasında zaruret olduğu kanaatindeyiz. Zira, bir İslam toplumu olarak kültürel hayatımıza giren vazgeçilmez önemi haiz pek çok Arapça menşeli kelime, sık kullanılmasına rağmen anlamının bilinmemesi veya unutulması yüzünden ruhunu kaybediyor ve hayatımızdaki birleştirici, kaynaştırıcı rolünden uzak düşüyor. Günümüzde merhabanın da böyle bir akıbete uğradığı görülmektedir. Hayatımızın her alanındaki uygulamalarda olduğu gibi bu konuda da bizlere rehber şüphesiz Hz. Peygamber'dir. Dolayısıyla çalışmamızın ilgili kısmında buna ilişkin tespitlerimiz zikredilecektir.

Merhabanın, evrensel İslam kültürünün güçlü bir halkasını oluşturan Osmanlı Türk kültürüne yerleştiğini; köklü, kalıcı bir yer edindiğini görmekteyiz. Merhaba, Osmanlı Türk kültürünün şiir, kaside, mevlid, miraciye gibi edebî mahsullerinde deruni hislerin, sevgiliye duyulan iştiyakın, vuslat özleminin dile getirilmesi şeklinde kullanılmıştır. Hz. Peygamber'e karşı duyulan derin sevgi, hürmet ve tazim duygularının ifadesi olarak değerlendirilen Süleyman Çelebi'nin (ö. 825/1422) ünlü *Mevlid*'indeki merhaba bahri bunun en şaheser örneklerinden olarak bilinir. Divan şiirinde de merhabalı şiir örneklerine sıkça rastlamak mümkündür. Araştırmamızın ilgili kısmında buna dair örnekler verilecektir.

1. Merhaba (مرحبا) Kelimesinin Etimolojik Yapısı ve Anlam Çerçevesi

Merhaba kelimesi, Arapçada genişlik, ferahlık manasındaki r-h-b (ر ح ب) kökünden gelmektedir (Cevherî, 1404/1984, s. 134). Lügatlerde, merhabanın rahuba fiilinden masdar olduğu ve başında nasb eden gizli bir fiilin bulunmasından dolayı mansup düştüğü belirtilir. Açıklamalarda söz konusu fiilin kullanılmama sebebi olarak merhaba kelimesinin, başına fiil almadan da anlaşılır bir anlam bütünlüğüne sahip olması gösterilir (Ferâhîdî, 1424/2002, s. 105). Merhaba (مرحبا) lügatlerde, "Genişliğe, ferahlığa geldin, darlığa değil; aileye geldin, aramıza katıl, yabancılık hissetme" (Cevherî, 1404/1984, s. 134; İbn Manzûr, t. y., s. 1605) şeklinde açıklanmaktadır. Kaynaklarda merhaba (مرحبا)'nın geldiği r-h-b (ر ح ب) kökü temelde genişlik, ferahlık manasındaki se'a (سعة) kelimesiyle açıklanırken, aslında ruh'b (رحب)'un mekâna özgü genişliği ifade ettiği, se'a (سعة)'nın ise mekân dâhil, maddi manevi her alanda genişlik manasına

geldiği belirtilir. Ayrıca, se‘a (سعة) yerine ruhb (رحب) maddesinin kullanılması, bulunulan yere özgü genişlik anlamına gelmesiyle açıklanır (Mustafavî, 2009, s. 89). Bu analizle merhâba (مرحبا)‘nın her iki manayı bünyesinde taşıdığı ifade edilmiş olmaktadır. Diğer taraftan Arapçada, r-h-b (رح ب) köküne mana yakınlığı bulunan meydan (ساحة-sâha), yer açmak (فصح/fesh), genişletmek (وسع / وسع) gibi başka kelimeler de bulunmaktadır (Kübeysî, 1438/2017, s. 98).

Ayrıca, r-h-b (رح ب) kökünden gelen kelimelerle aynı mana ekseninde deyimsel ifade kalıpları türetilmiştir. Bunlardan bazıları; *filancaya hoş geldin dedi* (rahhabe bi fülânin / رحب / rahhabe bi'l-fikre / رحب بالفكرة), *zorluklara karşı güçlü* (rahbu'z-zir'â / رحب الزراع), *gönlü geniş* (rahîbu's-sadr / رحب الصدر), *obur* (rahîbü'l-baṭn / رحب البطن) (Ömer, 1429/2008, s. 869) şeklinde sıralayabiliriz. Bu örnek deyimlerde genişlik anlamındaki r-h-b (رح ب) kökü değişik formlarda kullanılmıştır.

2. Arapça-Türkçe, Osmanlıca-Türkçe Sözlüklerde Merhâba

Merhâba kelimesi aynı lafız ve mana yapısıyla Arapçadan Türkçeye de geçmiş ve Osmanlıca-Türkçe lügatlerde yerini almıştır. Mütercim Âsım Efendi (ö. 1235/1819) *Kâmûsu'l-Muhît Tereceme*'sinde merhâbanın mimli masdar olarak genişlik, ism-i mekân olarak da geniş yer manasına geldiğini belirterek, “Nitekim Araplar, gelen misafire merhâba/n ve sehlen (مرحب و سهلا) derken, müzâyakasız şâibe-i istiskâlden ârî şen ve âbâdân yere geldiniz, vüs‘at-i kalble üns ü ülfet üzere olup kat‘â dil-gîr ve mütevahhiş olmamanız me‘mûldür demiş olurlar.” açıklamasını getirmiştir (Mütercim, 2013, s. 418). Yani darlık hissetmeyeceğiniz, yük kabul edilmeyeceğiniz şen ve mâmur bir yere geldiniz, gönlünüz ferah olsun, asla endişelenmeyin; burada yalnızlık çekmeyeceğiniz umulur denilmiş oluyor. Mütercim Âsım Efendi'nin tarifinde, merhâba (مرحبا)‘nın ism-i mekân ifade ettiğine de dikkat çekilir ki, bu değerlendirmeye merhâbadaki genişlik ve ferahlık anlamına yer genişliği ve ferahlığı da eklenmiş ve kelime kullanılış gayesi itibarıyla asıl manasına kavuşmuş olmaktadır. Zira, gelen kişiye merhâba denilmekle asıl itibarıyla sıkılmayacağı geniş bir yere geldiği ifade edilmiş oluyor.

Osmanlıca-Türkçe lügatlerde bundan başka merhâba kelimesine kök anlamına uygun ve Arapça lügatlerdeki tanımıyla uyumlu, birbirine yakın farklı ifadelerle tarifler verilmiştir. Bu lügatlerden birinde merhâba için “Selam virüp oturan adama hâzırûn tarafından tevcih olunur iltifat tabiri olup, asl-ı Arabîde genişlenin ve râhat oturun manasıyla hoşgeldiniz makamında kullanılır (...).” (Şemseddin Sami, 1978, s. 1322) denilmektedir. Bu tanımda merhâbanın aynı zamanda, gelen kişi için bir iltifat tabiri olarak kullanıldığı görülüyor. Diğer bir Osmanlıca lügatte merhâba, “Misâfire hitâben isti‘mâl olunan bir kelimedir ki, (vâsi‘ ve ma‘mûr mekâna geldiniz; istînâs ediniz, mütevahhiş olmayınız) mealini ifade eder.” (Nacî, 1978, s. 748) şeklinde tanımlanmıştır. Yani geniş ve mamur bir yere geldiniz, rahat olun, kaynaşın, yalnızlık hissine kapılmayın şeklinde bir anlam ifade eder. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (ö. 1943) merhâbanın misafir için dua ile iltifat olduğunu belirterek “Geniş olasın, genişlik içinde güle güle oturasın” (Elmalılı, 2021, s. 22.) demek olduğunu ifade eder. Ömer Nasuhi Bilmen (ö. 1971) merhâba için, “Yerin geniş olsun, rahat ve huzur içinde bulun manasında bir duadır” (Bilmen, t.y., s. 3047) dedikten sonra, Müslümanlar arasındaki selamlaşma ve merhabalaşmanın güzel bir sosyal terbiye neticesi olduğuna dikkat çekmiştir.

TDV İslam Ansiklopedisi'nde merhâbanın “Genişlik, bolluk anlamına gelen ruhb kökünden masdar” olduğu, “Mecazi olarak rahatlık, ferahlık, huzur manasında da kullanıldığı” ifade edildikten sonra lügat kitaplarına dayandırılarak bu kelimenin misafiri karşılarken “Buyur,

evimiz senin için geniş ve rahat bir yer olacak, burada dostluk bulacaksın, kendini rahat hisset anlamında bir selamlama tabiri” (Çağrıcı, 1996, s. 183) olduğu ifade edilmiştir. Bu tanımda farklı olarak, merhabanın, gelen kişiyi selamlama manasına da geldiği belirtilmiştir.

MEB Dinî Terimler Sözlüğünde merhaba üç manada değerlendiriliyor. Buna göre “1. Günaydın ve hoş geldiniz anlamında bir eslenme veya selamlaşma sözü. 2. Allah sana bolluk ve rahatlık, huzur ve afiyet versin anlamında bir dua ve selamlama sözü. 3. Misafir karşılarken buyur, evimiz senin için geniş ve rahat bir yer olacak; burada dostluk bulacaksın, kendini rahat hisset anlamında bir selamlama ve karşılama sözü (...)” (Sürmeli, t.y., s. 231) olduğu zikredilir.

TDK Sözlüğünde merhabanın Arapça bir kelime olduğuna işaret edilerek “Yayılın, rahat oturun”, “Günaydın” veya “Hoş geldiniz” anlamında bir eslenme veya selamlaşma sözü olduğu, merhaba etmenin hâl hatır sormak, merhabayı kesmenin biriyle ilgisini kesmek anlamlarına geldiği belirtilerek, merhabanın aynı zamanda gelen kişi için dua manasına da geldiği ifade edilmektedir (Eren, 1988, s. 1538).

Görüldüğü üzere, klasik lügat kaynaklarıyla Osmanlıca-Türkçe lügat kaynaklarında merhaba kelimesine yüklenen mana birbirinin aynı gibidir. Özellikle Osmanlıca, Türkçe sözlüklerde verilen tarif örnekleri bir arada değerlendirildiğinde merhaba kelimesinin Türkçedeki karşılığı daha kapsamlı ve daha anlaşılır bir keyfiyet kazanmış olmaktadır.

3. Kur'an Öncesi Dönem'de Merhaba (مرحبا) Kelimesinin Kullanımı

Merhaba (مرحبا) kelimesinin geldiği r-ḥ-b (رحب) kökünün, Arapçadaki anlamı ekseninde Kur'an'ın inşinden önceki eski dönemlere uzanan bir kullanım geçmişinin olduğu müşahade edilmektedir. Zira merhaba Sami Diller Ailesi'nden Eski Dönem İbranicesinde, Aramice ve Finikece dillerinde Arapçadaki manasıyla genişlik anlamında kullanılmıştır (Züeyb, 1427/2006, s. 187; Kemâleddîn, 1429/2008, s. 187). Cahiliye Dönemi Arap şiirinde de kökün genişlik manasında ve değişik formlarda kullanıldığı görülmektedir (Tarafe, 2000, s. 76-78). Cahiliye Dönemi şairlerinden ve Benî Zübyân kabilesine mensup Nâbîga ez-Zübyânî (ö. 604 [?]). *إن كان لا مرحباً بغدٍ، ولا أهلاً به تفریق الأحياء في غدٍ* “Sevgili ayrılıklarıyla gelecek yarına *ne merhaba var, ne hoş geldin*” anlamındaki beytinde merhaba kelimesini Araplardaki âdete uyarak *ehlen* ekiyle kullanmıştır (Zübyânî, 2009, s. 90). Başka bir Cahiliye şairi olan Tufeyl el-Ganevî (ö. 610 [?]) uzunca bir mersiyesinde merhaba (مرحبا) kelimesini aynı manada kullanmıştır (Ganevî, 1997, s. 54). Muhadram şairlerden Sahabi Hassân b. Sâbit de (ö. 60/680 [?]) bir beytinde merhaba kelimesini aynı manada kullanmıştır (Hassân, 1418/1994, s. 254). Sami dillerdeki r-ḥ-b (رحب) kökü ve Cahiliye Dönemi Arap şiirindeki merhaba kelimesi lügatlerdeki (Ferâhîdî, 1424/2002, s. 105; Cevherî, 1404/1984, s. 134) anlam ve tanımlarında kullanmışlardır. Kur'an'ın inşinden sonra merhaba (مرحبا) kelimesinin anlam yapısında daralma, değişim veya başkalaşma meydana gelmemiştir.

4. Merhabanın İlk Kullanımı

Ebû Hilâl el-Askerî (ö. 389/999), el-Evâil adlı eserinde merhaba kelimesini ilk kullananın Himyerî hükümdar ailesinden Seyf b. Ziyazen (ö. 575) olduğunu zikretmiştir. Bölgedeki hâkimiyetini yeniden ele geçirmesi dolayısıyla kendisini Kureyş heyeti olarak kutlamaya gelen Abdülmuttalib b. Hâşim'i (ö. 577) karşılarken ferahlığa, genişliğe, ailen gibi bir aileye geldin, hoş geldin manasında *merhaba/n ve ehlen / أهلاً و مرحباً* ifadesini kullanmıştır (Askerî, 1408/1987, s. 86). İlk defa kullanılan *merhaba/n ve ehlen* ifadesi lügatlerde aileye geldin, yabancılara değil

anlamındaki (*şâdefte ehlen lâ ğurabâ* / صادفت أهلا لا غراباء) cümlesiyle açıklanır ki, Mütercim Âsım Efendi bu ifadeyi yabancı bir yere değil, darlık hissetmeyeceğin yerli, şen ve mamur bir aileye geldin şeklinde açıklamıştır (Mütercim, 2013, s. 4339). Askeri'nin verdiği bilgiden merhabanın miladi altıncı asırda kullanılmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Yaptığımız araştırmalarda bunun aksine veya başka türlü bir kayda rastlanmamıştır.

5. Kur'an-ı Kerim'de R-h-b (رحب) Kökünün Geçtiği Ayetler

Kur'an-ı Kerim'de r-h-b (رحب) kökü aynı surenin iki ayetinde fiil-i mazi formunda geçmektedir (et-Tevbe, 9/25, 118). Ayetlerden ilki şöyledir: لَقَدْ تَصَرَّكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْرَبْتُمْ كَيْدَهُمْ إِذْ ظَنَّوْا أَنَّهُم مِّنْ عِندِ اللَّهِ يُغْنِي عَنْكُمْ اللَّهُ مَوْلَاهُ إِذْ دَخَلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَانَتْ لِلْكُفَّارِ الْيَوْمَ يُكْرَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ / "Allah birçok yerde, bu arada Huneyn Savaşı'nda gerçekten size yardım etmiştir. O gün sayıca çokluğunuza güvenmişsiniz, fakat bunun size hiçbir yararı olmamıştı; o yer geniş olmasına rağmen size dar gelmiş, nihayet geriye çekilmeye başlamıştınız." (Kur'an Yolu, 9/25) Mealdeki "o yer geniş olmasına rağmen" ifadesinde yer alan geniş kelimesi ayet metnindeki rahûbe (رحب) fiilinden mazi müennes formunda gelen rahubet (رحبت) kelimesini karşılamaktadır. Ayette, Müslümanlarla Hevâzin Kabilesi arasında geçen savaştan bahsedilmektedir. Mekke ile Tâif arasındaki Huneyn adı verilen vadide geçen savaşta Müslümanlar İbn Abbas (ö. 68/687-88) rivayetine göre on altı bin kişilik bir orduya sahip iken, müşrik Hevâzin Kabilesi'nin ordusu dört bin kişiden oluşuyordu. Sayıca üstünlükleri fazlaca hoşlarına giden bazı Müslümanlar "Bugün zafer kesin bizimdir." şeklinde sözler etmiş, bu da Hz. Peygamber'in hoşuna gitmemişti. Nitekim, bu hatanın bedeli olarak karşılaşmanın ilk aşamasında pusuya düşürülmüşleriyle bozguna uğramışlar ve ayette ifade edildiği gibi geniş dünya onlara dar gelmişti. Sonra Hz. Peygamber'in cesaretlendirici çağrısıyla kısa sürede toparlanmışlar ve galip gelerek çok sayıda esir ve ganimetle dönmüşlerdir (Râzî, 1401/1981, s. 22).

Diğer ayet Tebuk Savaşı'yla ilgilidir. Bu savaşa mazeretsiz katılmayan üç kişinin, katılmadan duydukları pişmanlıklarından ve kabul ile sonuçlanan tövbelerinden bahsedilen ayet şöyledir: وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَبَتُّوا لَقَدْ جَاءَهُمْ الْيَقِينُ وَنَجَّوهُمْ إِلَى اللَّهِ مِنْ يَدِ الْمُشْرِكِينَ / "Allah geriye bırakılan (savaşa katılmayan) üç kişinin de tövbesini kabul etti. Sonunda, bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmeye başlamış, vicdanları kendilerini sıkıştırmış ve Allah'a karşı O'ndan başka sığınılacak kimse olmadığını anlamışlardı. Bunun üzerine O da eski durumlarına dönmeleri için onlara tövbe nasip etti. Hiç şüphesiz Allah, tövbe kapısını alabildiğine açık tutmakta ve rahmetiyle kuşatmaktadır." (et-Tevbe, 9/118).

Önceki ayette olduğu gibi, bu ayette de rahubet (رحبت) kelimesi, rahûbe (رحب) fiilinden mazi müennes formunda gelmiş ve kök anlamıyla uyumlu olarak genişlik manasında kullanılmıştır.

6. Kur'an-ı Kerim'de Merhaba Kelimesinin Geçtiği Ayetler

Merhaba kelimesi *Kur'an-ı Kerim*'de art arda gelen iki ayette (Sâd, 38/59, 60) geçer. Bu ayetlerde inkârcı ve sapık toplum önderleriyle, dünyada onlara inanıp peşlerinden giden kitlelerin hesap günündeki akıbetlerinden ve vardıkları son noktada aralarında geçen atışmadan bahsedilir.

Ayetler şöyledir: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْجِعُوا الْوَجْهَ إِلَى الَّذِينَ كَفَرُوا لَا يَسْمَعُوا سَعَاتِكُمْ وَلَا يَحْزَنُونَ وَلَا يَتَذَكَّرُونَ لَكُمْ بَعْثٌ يَأْتِيكُمُ الْغَافِلِينَ / "İnkârcı önderlere, işte şunlar da sizinle cehenneme girecek olanlardır" (denince), "Rahat yüzü görmesin onlar! Onlar ateşe gireceklerdir (derler)" (Sâd, 38/59).

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَيَنْسَ الْقَرَارَ / "Diğerleri: Hayır, asıl rahat yüzü görmemesi gereken sizlersiniz; bizi bu duruma siz sürüklediniz. Ne kötü bir yer burası!" derler."

Tefsir kaynaklarında zikredildiğine göre, inkârcı ve sapık toplum önderleri dünyada insanları saptırmada ve yanlış yollara sürüklemeye nasıl ilk sırada yer almış ve öncülük etmişlerse, cehenneme girişte de ilk sırada yer alacaklar ve dünyada peşlerinden gelenlere cehenneme girişte öncülük edeceklerdir. İbn Âşûr (ö. 1973) ayetlerde zikredilen atışmanın her iki grubun art arda cehenneme girmeleriyle birlikte vuku bulacağını, ayetlerin devamındaki إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ / "İşte bu, yani cehennem ehlinin birbiriyle çekişmesi olayı bir hakikattir." (Sâd, 38/64) mealindeki ayetin, söz konusu atışmanın Cehennem'de geçeceğine delalet ettiğini belirtir ve Katâde (ö. 117/735) ile İbn Zeyd'in de (ö. 182/798) ayetleri bu yönde tefsir ettiğini ifade eder (İbn Âşûr, 1984, s. 287).

Merhaba kelimesi her iki ayette de başlarına *merhaba yok* anlamında lâ (لا) nefy-olumsuzluk edatı olarak gelmiştir. Dua manasına da gelen merhaba, başına olumsuzluk edatı eklenince içerdiği manaların tersine döndürülmüş olmasıyla beddua dönüşmektedir (Şevkânî, 1428/2002, s. 1278). Tefsir kaynaklarında, ilk ayetteki *onlara merhaba yok* anlamına gelen lâ merhaben bihim / لا مرحبا بهم ifadesi, saptırdıkları insanlardan önce cehenneme giren inkârcı sapık önderlere aittir. Bu ifadeyi, arkalarından giren ve yanlarına konulan saptırdıkları insanlar için kullanacaklardır. İkinci ayetteki *asıl sizlere merhaba yok* manasındaki lâ merhaben biküm / لا مرحبا بكم ifadesi sonradan girenlerin onlara verdiği karşılıktır (Zemahşerî, 1998, s. 277). Zira *onlara merhaba yok, sizlere merhaba yok* ifadeleri, rahat yüzü görmesinler, asıl siz rahat yüzü görmeyesiniz denilmiş olmaktadır ki böyle bir ifadenin beddua manasına geldiği aşîkârdır.

Mezkûr ayetlerde geçen merhaba (مرحبا) kelimesi, verdiğimiz kaynak mealde aslı korunarak merhaba şeklinde verilmek yerine lügat anlamıyla açıklanarak verilmiştir. Merhaba kelimesi Kur'an meallerinin çoğunda lügat anlamına uygun olarak rahatlık, ferahlık kelimeleriyle karşılanırken, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır ve Ömer Nasuhi Bilmen gibi müfessirler ayetlerdeki merhaba/n kelimesini meallerinde merhaba olarak vermiş ve kelimenin anlam detaylarını tefsir kısmında açıklama cihetine gitmişlerdir (Elmalılı, 2021, s. 3047). Merhaba herkesçe bilinen ve sıkça kullanılan bir kavram olduğuna göre kelime yapısının korunması, gerektiğinde izahına ayrı bir yer verilmesi daha isabetli olacaktır kanaatindeyiz.

7. Merhaba Kelimesinin Hadislerde Kullanımı

Merhaba kelimesinin çok sayıda hadiste de geçtiğini görüyoruz. Hz. Aişe'nin anlattığına göre Hz. Peygamber, yanına gelen kızı Fatıma'yı "merhaba kızım" (Buhârî, 1375/1955, s. 473, No: 1030) sözleriyle karşılamıştır. Ebû Tâlib'in kızı Ümmühânî fetih yılındaki ziyareti sırasında Hz. Peygamber'in kendisini "merhaba Ümmühânî" (Tirmizî, 1996, 4/451, No: 2734) diyerek karşıladığı ifade eder. Ebû Cehil'in oğlu İkrime yanına gittiği gün Hz. Peygamber'in kendisine "Merhaba muhacir yolcu" (Tirmizî, 1996, 4/451, No: 2734) dediğini söyler. Hz. Ali, huzura kabulünü isteyen Ammâr'ı Hz. Peygamber'in "merhaba temiz, tertemiz (adam)" iltifatıyla karşıladığını (Buhârî, 1375/1955, s. 473, No: 1031) zikreder. Avn b. Ebî Cühayfe'nin nakline göre babası, yanındaki iki kişiyle birlikte Hz. Peygamber'in huzuruna gelirler, o da kim olduklarını sorar, Âmiroğullarından oldukları cevabını alınca, "Merhabalar, sizler bendensiniz." der (İbn Hibbân, 1425/2004, "Menâkıb" 2, No: 7293). Abdullah b. Abbas'ın rivayetine göre Hz. Peygamber Abdülkays heyetini de "merhaba heyet" diyerek karşılamıştır (Nesâî, 1436/2015, s. 51, No: 5692).

Safvân b. Assâl, Hz. Peygamber'in huzuruna çıktığını ve ilim tahsili için geldim yâ Resulallah demesi üzerine onun da kendisine “merhaba ilim tâlibi!” karşılığını verdiğini söyler (Taberânî, t.y., s. 723 No: 7347). Bir evde toplanan ensar kadınlarından, Mümtehine suresi, 12. ayet çerçevesinde biat almaya giden Hz. Ömer evin kapısında durmuş, kadınlara selam vermiş ve ardından “Ben Resulullah'ın elçisi olarak geldim.” demiş, kadınlar da “Resulullah'a ve onun elçisine merhaba” karşılığını vermiştir (İbn Hibbân, 1425/2004, “Cenâiz” 2, No: 3041). Cebrail eşliğindeki Miraç yolculuğunda Hz. Peygamber'in sema tabakalarının her birinde Âdem, İsa, Yahya, Yusuf, İdris, Harun, Musa, İbrahim gibi peygamberler tarafından merhaba ile karşılandığı sahih hadis kaynaklarında uzun rivayetler halinde anlatılır (Buhârî, 1375/1955, s. 6, No: 3207).

8. Osmanlı Dönemi Türk Şiirinde Merhaba

Merhabanın Osmanlı Dönemi Türk edebiyatının en önemli dalı olan divan şiirinde ve mesnevilerde aynı lafız yapısıyla kullanıldığını görmekteyiz. Buna dair bazı örnekler kronolojik bir tertiple yer vermenin faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Âşık Paşa (Âşık Paşa, 2000, s. 500). *Garib-Nâme* adını verdiği mesnevi tarzı divanındaki bir beyitte “Ol takarrübden bulasın mertebe / Cümle dilden işidesin merhabâ” demiştir. Beyitte geçen yakınlık manasındaki takarrubla yaratan ve yaratılanlara yakınlık kastedilmekte ve bu yakınlıkta ulaşılabilecek bir mertebeye bütün varlıklarca makbul insan haline gelineceği vurgulanmaktadır. Beyitte *merhaba* dostça, sevgiyle karşılaşma manasında kullanılmıştır.

Süleyman Çelebî (Çelebî, 1990, s. 99) *Vesiletü'n-Necât* adlı Mevlid'indeki merhaba bahrine “Cümle zerrât-ı cihân idüp nidâ / Çağrışuban didiler kim merhabâ” diyerek başlamış ve on beyitten oluşan mesnevi tarzındaki bahirde merhabayı yirmi dört defa tekrarlamıştır. Örnek beyitte, kâinatın bütün zerrelere doğumunun verdiği coşkuyla Hz. Peygamber'e hep bir ağızdan merhaba diye seslendikleri ifade edilmiş ve beyitlerin tamamında merhaba sevinç, saygı, tazim ve hoş geldin gibi manalarda kullanılmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman (Kânûnî, 2016, s. 1-882), Muhibbî mahlasıyla yazdığı şiirlerinden oluşan *Muhibbî Dîvânî*'nda merhabaya fazlaca yer vermiş ve merhabalı beyitlerinden birinde “*Muhibbî derd-i hasretle vedâ'eyler mi cân tenden / Olur mı ölmeden yâhûd anuñla merhabâ kılmak*” demiştir. Derin bir hasretin dile getirildiği beyitte merhaba kavuşma, genişlik, ferahlık manalarında kullanılmıştır.

Nâyî Osman Dede (Nâyî, 2021, s. 84) mesnevi tarzındaki *Miraciye* adlı eserinde miracı anlatan şiirinin bir beytinde “*Sâdise vardı görüp Mûsâ'yi O / Merhaba kıldı anınla rû-be-rû*” demiştir. Beyitte Hz. Peygamber'in yedinci kat semada Hz. Musa'yı gördüğü ve onunla yüz yüze merhabalaştığı anlatılır. Burada Hz. Musa'nın Hz. Peygamber'i merhaba ile karşıladığı, Hz. Peygamber'in de ona mukabelede bulunduğu belirtilmiş olur. Bu karşılımda merhabanın hoş geldin manasında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Esrâr Dede (Esrâr Dede, 2019, s. 352) divanındaki bir beyitte “*Firkatimiz vişâldir vaşlımız iştiyâkdır / Dest-i tahayyürümedir firkat ü merhabâları*” der. Ayrılık ve kavuşma temasını taşıyan beyitte, sevgiliden ayrılığın kavuşma, kavuşmanın özlem olduğundan bahisle ayrılık ve buluşmanın verdiği şaşkınlığın bertaraf edilemediği anlatılır. Beyitteki *merhabalar* kavuşma anında duyulan sevinç, genişlik ve ferahlık manasında çoğul olarak kullanılmıştır.

9. Merhâba Kelimesinin Kullanıldığı Durumlar ve Kullanılma Gayesi

Lügat ve terminoloji kaynaklarında merhaba kelimesinin bir veya birden fazla kişinin bulunduğu yere gelen kişi veya kişiler için kullanılan bir karşılama selamlaması ve peşin bir rahatlatma tabiri olduğu; bununla, gelen kişi veya kişilere darlığa değil genişliğe geldiniz, kendinizi rahat hissedin denilmiş olduğu (Semîn el-Halebî, 1417/1996, s. 79; Cebel, 2010, s. 774-775) belirtilir.

Tefsir ve terminoloji kaynaklarında merhaba kelimesinin dua manasını da içerdiği ifade edilir. Buna göre, yanına gelinen kişi gelen kişinin bu gelişinden memnun olmuş ve ona merhaba demekle “Allah geldiğin yeri geniş eylesin; kalpler ferah olsun” (Kurtubî, 2006, s. 232; Fettenî, 1387/1967, s. 301; Kefevî, 1998, s. 971) şeklinde dua etmiş olmaktadır.

Aynı kaynaklarda, merhabanın geçtiği ayetlerde de görüldüğü gibi, kelimenin başına olumsuzluk edatı getirilerek lâ merhaban (لا مرحبا) şeklinde kullanılması halinde ise bu defa tabir bedduaya dönüşüyor ve geldiğin yer sana dar gelsin, rahat edemeyesin manasına geliyor. Ana dili Arapça olan toplumlarda bilinen ve kullanılan bu ifade kalıbının Türkçede bilinen ve kullanılan bir karşılığı olmamakla birlikte sana merhabamız yok vb. ifadelerin bunun yerini alabileceği düşünülebilir.

Osmanlı Türk edebiyatının mevlid ve mi'raciyye gibi türlerinde merhaba kelimesinin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bunun bilinen en yaygın örneği Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât*'ındaki merhaba bölümüdür (Çelebi, 1990, s. 99-101). Ramazan'ın gelişindeki sevinci ifade eden “Merhaba yâ şehri Ramazan merhaba” cümlesiyle başlayan ilahî örnekleri de dillerde dolaşır. Bu örneklerdeki kullanımında kelimeye bir tazim anlamının da yüklendiği anlaşılmaktadır (Çağrı, 1996, s. 184).

10. Sonuç

Arapça bir kelime olan *merhâba* genişlik, ferahlık manasındaki r-h-b kökünden masdar olarak gelmektedir. Kelime, başında eteyte / geldin anlamındaki gizli fiil takdiriyle merhâba/n şeklinde mansûb düşmekte, ancak yazıda ve telaffuzda *merhâba* olarak ifade edilmektedir. Lügatlerde merhâba gizli fiil takdiriyle rahûba fiilinden ism-i mekân olarak da değerlendirilmiştir. Dil âlimleri, merhabanın tek başına ne manaya geldiğinin anlaşılması sebebiyle başındaki fiilin kullanılmasına gerek kalmadığını belirtmiştir. Buna göre merhâba lügat anlamıyla masdar olarak alındığında genişliğe, ferahlığa geldin; ism-i mekân olarak alındığında geniş, ferah yere geldin manasına gelmektedir. Bize göre, merhabayı hem masdar hem ism-i mekân olarak alıp, her iki hâli bir arada değerlendirmek manaya bütünlük kazandırmış olacaktır.

Merhabanın geldiği r-h-b kökünün Arapçadaki anlamıyla Arapçaya akraba Sami dillere dayandığı, Cahiliye Dönemi Arap şiirinde şimdiki mana yapısıyla merhâba şeklinde yer aldığı ve altıncı asırdan itibaren aynı lafız ve mana yapısıyla kullanılmaya başlandığı tespit edilmiştir.

Merhâba kelimesi *Kur'an-ı Kerim*'de peş peşe iki ayette başına (lâ) nefy / olumsuzluk edatı olarak merhâba yok manasında lâ merhaban şeklinde geçmektedir. Ayetlerde, bu ifadelerin küfür önderleriyle müntesiplerinin Cehennem'deki atışmaları sırasında birbirlerine beddua anlamında kullanacağı belirtilir. Zira, muhatabına merhâba yok demek genişlik, ferahlık görmeyesin manasına gelmektedir. Merhabanın, *Kur'an-ı Kerim*'den başka mirac hadisinde olduğu gibi pek çok hadiste ve sahabe sözlerinde de aynı manada kullanıldığı tespit edilmiştir.

Merhaba kelimesinin Arapça, Arapça-Türkçe ve Türkçe lügatlerde kısmen ifade farklılıkları olsa da kök anlamıyla uyumlu birbirini tamamlar mahiyetteki manalarda yorumlanıp değerlendirildiği görülmüştür. Bu ortak manayı hoş geldin, yabancılık duyma, kendini evinde hisset; burada darlık değil, genişlik ferahlık bulacaksın şeklinde özetlemek mümkündür. Ayrıca merhaba, itibar, ihtimam, iltifat manalarına da gelmektedir. Zira eve, işyerine, meclise gelen kişi merhaba ile karşılandığında peşinen kabul ve ihtimam gördüğünü anlayıp rahatlamış olmaktadır.

Araştırmamızda, merhabanın ayetlerdeki konum ve tefsirinde dua-beddua manasına geldiği de tespit edilmiştir. Zira, gelen kişiye merhaba derken aynı zamanda ferahlık, genişlik bulasın şeklinde dua edilmiş olmaktadır. Arapça lâ merhaba/n, Türkçe merhaba yok şeklinde olumsuzluk edatıyla söylenmesi halinde ise gelen kişiye beddua edilmiş olmaktadır. Çünkü bu ifade genişlik, ferahlık hissetmeyesin anlamına gelmektedir.

Diğer taraftan, *merhaba* Osmanlı Dönemi Türk şiirinde aynı kelime ve mana yapısıyla kullanılmış, miraciye ve kasidelerde Hz. Peygamber'e saygı ve tazim ifadesi olarak yer almış ve çalışmamızda buna dair örnekler verilmiştir. Bu örnekler, merhabanın bir İslam toplumu olarak kültürümüzde etkin bir yere sahip bulunduğunu, geleceği temellendiren edebiyatımızda köklü bir yer edindiğini göstermektedir.

Araştırmamızdan çıkan sonuçlara göre merhaba, ilk kullanıldığı haliyle literatüre girmiş ve lafız, mana değişikliğine uğramadan hayatiyetini sürdürmüştür. İlk uygulamadan itibaren merhaba hariçten gelen kişi tarafından değil, gelinen yerdeki kişi tarafından hoşça, sıcak ve samimi karşılama ifadesi olarak kullanılmıştır. Aksine uygulama kelimenin mana ve yapısına uymamaktadır. Hariçten gelen kişi, sünnet olduğu veçhile selam verir. Ayrıca telefon, e-posta, mesajlaşma gibi iletişim faaliyetlerinde de merhabanın ilk arayan veya yazan tarafından değil, muhatap tarafından kullanılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Askerî, E. H. (1408/1987). *el-Evâil*. Tanta: Dâru'l-Beşîr li's-Sekâfe ve'l-Ulûmi'l-İslâmiye.
- Asmaî, (1997). *Dîvânu Tufeyl el-Ganavî*. Beyrut: Dâru Sâdır.
- Bilmen, Ö. N. (t.y.). *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe meâli âlîsi ve tefsiri*. İstanbul: Bilmen.
- Buhârî, E. A. M. b. İ. (1375/1955). *el-Edebü'l-Müfred*. Kahire: el-Matbaatü's-Selefiyye ve Mektebetühâ.
- Cebel, M. H. H. (2010). *el-Mu'cemu'l-iştîkâki'l-muassıl li elfâzı'l-Şur'âni'l-Kerîm*. Kahire: Mektebetü'l-âdâb.
- Cevherî, İ. b. H. (1404/1983). *es-Şihâh*. Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-melâyîn.
- Çağrıncı, M. (1996). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV.
- Eren, H. vd. (1988). *Türkçe Sözlük*. K-Z, Yeni baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Dede, E. (2019). *Dîvân*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Ferâhidî, H. b. A. (1424/2002). *Kitâbu'l-'Ayn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Fettenî, M. T. S. H. (1387/1967). *Mecme'u Bihâri'l-Envâr fi Garâibi't- Tenzil ve Le'âifi'l-Ahbâr*. Haydarâbâd: Matbaatü Meclisi'l-Maârifî'l-Osmâniyye.
- İbn Âşûr, M. E. (1984). *et-Taḥrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnisîyye li'n-Neşr.
- İbn Hibbân, E. H. M. b. H. (1425/2004). *el-İhsân fi Takrîbi Sahîhi*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.

- İbn Manzûr, C. M. b. M. (ts). *Lisânu'l- 'Arab*. Kahire: Dâru'l-Me'ârif.
- Kânûnî, S. S. (2016). *Muhibbî Dîvânî*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Kefevî, E. E. b. M. (1998). *el-Külliyât*, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle.
- Kemâleddin, H. A. (1429/2008). *Mu'cemü müfredâti'l-müştereki's-Sâmî fi'l- luğati'l- 'Arabiyye*. Kahire: Mektebetü'l-âdâb.
- Kur'an Yolu*. Erişim 1 Haziran 2024. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Kurtubî, E. A. M. b. A. b. E. Z. (2006). *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'an*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle.
- Kübeysî, A. U. (1438/2017). *Mevsûa'tü'l-Kelime ve ahvâtuhâ fi'l-Çur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.
- Mustafavî, H. (2009). *et-Taḥkîk fi kelimâti'l-Çur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Mütercim Â. E. (2013). *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Nâci, M. (1978). (1978). *Lüğat-ı Nâci*. İstanbul: Çağrı.
- Nâyî O. D. (2021). *Mi'râciye*. İstanbul: Esenler Belediyesi Kültür.
- Nesâî, A. b. Ş. b. A. b. S. E. A. (1436/2015). *Sünenü'n-Nesâî*. Riyad: Dâru'l-Hadâra li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Ömer, A. M. (1429/2008). *Mu'cemu'l-Luğati'l- 'Arabiyyeti'l-mu'âşıra*. Kahire: Âlemü'l-Kütüb.
- Paşa, Â. (2000). *Garib-Nâme*. İstanbul.
- Râzî, M. F. b. A. Z. O. (1401/1981) *Mefâtîhu'l-ğayb*. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Fikr.
- Sâmi, Ş. (1978). *Kâmûs-ı Türki*. İstanbul: Çağrı.
- Sürmeli, M. vd. (t.y.). *Dinî Terimler Sözlüğü*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Çelebi, S. (1990). *Mevlid (Vesîletü'n-Necât)*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Şentemerî, A. (1414/1994). *Dîvânu Hassân b. Sâbit*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Şentemerî, A. (2000). *Divânu Ṭarâfe b. el- 'Abd*. Beyrut: el-Müessesetü'l-Arabiyye li'd-ht ve'n-Neşr.
- Şevkânî, M. b. A. b. M. (1428/2007). *Fethu'l-ḳadîr*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.
- Tirmizî, E. İ. M. b. İ. (1996). *el-Câmi'u'l-Kebîr*. Beyrut: Dâru'l-Garb el-İslâmî.
- Taberânî, E. S. b. A. (t.y.) *el-Mu'cemü'l-Kebîr*. Kahire: Mektebetü İbni Teymiye.
- Yazır, E. M. H. (2021). *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Türkiye Yazma Eseler Kurumu Başkanlığı.
- Zemahşerî, E. C. M. b. O. (1998). *el-Keşşâf 'an ḥakâiki't-Tenzîl ve 'uyûni'l-Eḳâvîl fi vucûhi't Te'vîl*. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân.
- Zübyânî, N. (2009). *Dîvânu'n-Nâbiğati'z-Zübyânî*. Kahire: Dâru'l-Maârif.
- Züeyb, S. b. A. (1427/2006). *Mu'cemü'l-Müfredâti'l-Ârâmiyye el-Ḳadîme*. Riyad: Mektebetü'l-Melik Fehd el-Vataniyye.

Extended Abstract

One of the words that has entered the cultures of Islamic societies from the Quran and entered daily speech and written language is the word merḥaba (مرحبا). Although this word has found a wide area of use among Muslims, it is not fully known what it means and in which situations it should be used, especially by people whose native language is not Arabic. It is seen that merḥaba, which has a deep-rooted place in Islamic Turkish culture, is frequently used in spoken and written language, but due to the lack of sufficient knowledge of its meaning, usage errors are made. In our research, it is aimed to clarify the meaning of the word merḥaba (مرحبا) by going to the relevant sources and how it should be used in which situations.

The word merḥaba (مرحبا) comes from the root r-h-b (ر ح ب) meaning width, spaciousness as masdar and with the hidden verb appreciation at the beginning, it is rendered as merḥab/an (مرحبا). The word is also evaluated as an ism-i mekân in the sources. Accordingly, when it is taken as masdar, it means you have come to width, not narrowness, feel comfortable, while when it is taken as an ism-i mekân, it means you have come to a wide place, not a narrow place, you will feel width here, not narrowness. It is more appropriate to evaluate both forms of the word together. Because, when the meanings given according to both forms come together, the word gains semantic integrity. In addition, in both forms, it also includes meanings such as welcome, feel at home, you will find friendship here and is used within this meaning. While the root r-h-b (ر ح ب) from which merḥaba (مرحبا) comes is explained in the sources as the word se'a (سعة) meaning spaciousness and airiness, it is stated that ruḥb (رحب) actually expresses spaciousness specific to space, and se'a (سعة) means spaciousness in every material and spiritual area, including space. In addition, the use of ruḥb (رحب) instead of se'a (سعة) is explained as meaning spaciousness specific to space.

The word merḥaba (مرحبا) has also been included in Ottoman and Turkish dictionaries and has been evaluated in meanings compatible with its definitions in Arabic dictionaries. The word merḥaba (مرحبا) also means a prayer in the form of "May Allah make you feel comfortable and relaxed in this place you have come to." Thus, by saying hello to the person who comes, a blessing is also said. If the person who comes is told "no welcome to you/lâ merḥab/an (لا مرحبا)", it is considered a curse and the person who comes is cursed.

The root r-h-b, from which merḥaba comes, was used with its Arabic meaning in the ancient Hebrew, Aramaic and Phoenician languages of the Semitic language family, but it was first used with the meaning indicated as merḥaba in the sixth century AD. Abu Hilal al-Askari (d. 389/999) mentions in his work al-Awail that the first person to use the word merḥaba was Seyf b. Ziyezen (d. 575) from the Himyarite ruling family. While greeting Abdulmuttalib b. Hashim (d. 577), who came to congratulate him as a delegation of Quraysh for regaining his dominance in the region, he used the expressions merḥaba/n and ehlen / مرحبا و أهلا to mean "you have come to spaciousness, spaciousness, a family like yours" and "welcome". In the following periods, the word was used as merḥaba/an (مرحبا) without adding a prefix and it settled into Turkish culture as merhaba. Merḥaba (مرحبا) was also used in the Arabic poetry of the pre-Islamic period with the same wording and meaning. It is possible to see examples of this in the poems of many poets of this period. We can mention poets such as Nabiga al-Zubyani (d. 18/604), Tufayl al-Ghanawi (d. 13/609) among them. It is seen that Muhadram and Sahabi poets such as Hassan b. Sabit (d. 60/680) also used Merḥaba (مرحبا) with the same wording and meaning in their poems.

In the Holy Quran, the root r-h-b (ر ح ب) is used in the feminine form of the past verb in two verses of the At-Tawbah surah. In the verses, the word is used in the sense of breadth, in accordance with its root meaning. The word hello is also used in two consecutive verses in the Quran. It refers to the fate of the disbelieving and perverted leaders of the society and the masses who believe in them and follow them in the world on the Day of Judgement, and the arguments that take place between them at the final point they reach. In both verses, the word merḥaba is preceded by the negative particle lâ (لا), meaning no merḥaba. Merḥaba, which also means prayer, turns into a curse when the negative particle is added to the beginning, reversing the meanings it contains. Here, the parties curse each other through argument. Merḥaba (مرحبا) has also been used in hadiths and the sayings of the companions without undergoing any change in the verbal form or meaning. Hz. The Prophet greeted his daughter Fatima with the words "hello my daughter" when she came to him. Abu Talib's daughter Ummuhani stated that the Prophet greeted her with the words "hello Ummuhani" during her visit in the year of conquest.

It is narrated in authentic hadith sources in long narrations that during the Mi'raj journey accompanied by Gabriel, the Prophet was welcomed with merhaba by prophets such as Adam, Jesus, Yahya, Yusuf, Idris, Harun, Musa and Ibrahim in each of the heavenly layers.

We see that merhaba is used with the same wording and semantic structure in the most important branch of Ottoman period Turkish literature, the divan poetry and mesnevis. It was also used as an expression of love and respect for the Prophet in mi'râciye, mawlid and kaside.

According to the results of our research, merhaba entered the literature in its first form and the word has continued its life without any change in meaning. From the first application, merhaba was used as an expression of pleasant, warm and sincere welcome by the person at the place of arrival, not by the person coming from outside. On the contrary, the application does not comply with the meaning and structure of the word. A person coming from outside greets in the manner it is customary to do. In addition, in communication activities such as phone calls, e-mails, and text messages, the greeting should be used by the addressee, not the first caller or writer.